

ВНЕСОК ВАЛЕНТИНА БАКУЛЯ В СИНТЕЗ АЛМАЗІВ В УКРАЇНІ

Вергун В. Г., Шкіль О. О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Ім'я Валентина Миколайовича Бакуля – талановитого фахівця, організатора й першого директора Інституту надтвердих матеріалів, доктора технічних наук, Героя Соціалістичної Праці, Заслуженого діяча науки й техніки УРСР – добре відоме широкому колу фахівців, які працюють у сфері синтезу надтвердих матеріалів і їх використання в промисловому виробництві.

В.М. Бакуль народився 11 серпня 1908 року в с. Чернишівці Вінницької області в родині армійського офіцера. Рання смерть батька спонукала 12-літнього підлітка піти працювати на приватні тютюнові поля. 1925 року комбід (комітет бідних селян) направив його на навчання в Брацлавську профтехшколу, котру закінчив 1927 року, набувши спеціальність слюсаря. Влаштувався на роботу й продовжував одночасно навчання на вечірньому відділенні Харківського політехнічного інституту. Однак Валентина Бакуля виключили з другого курсу через соціальне походження (син офіцера царської армії).

У 1929-1932 рр. В.М. Бакуль працював конструктором, а потім начальником конструкторського бюро Всесоюзного об'єднання кам'яновугільної промисловості «Вугілля». У ці роки він реєструє свій перший винахід, призначений для вдосконалення роботи вугільних врубових машин. 1933 року Валентина Бакуля затверджують на посаду начальника відділу заводу «Союзтвердосплав», і тут він працює до початку Другої світової війни. 1941 року керує цехом інструментального виробництва на евакуйованому в Пермську область (Урал) заводі, що випускав потужні мотори для радянських танків. Це були важкі, напружені й відповідальні роки роботи в ім'я перемоги над фашистською Німеччиною, коли збій у роботі був загрозою для життя керівника. 1944 року разом із заводом Валентин Бакуль повертається в звільнений від ворога Харків.

З 1949 року він очолює харківську філію Всесоюзної контори по використанню твердих сплавів «Твердосплав», а 1950 року закінчує з відзнакою Всесоюзний заочний політехнічний інститут. В. М. Бакуль і невеликий колектив з 14 чоловіків, співробітників «Твердосплаву», розробили й організували промислове виробництво нових твердосплавних бурових коронок для шахт Донбасу, твердосплавних різців для токарських автоматів, твердосплавних зубків для гірських комбайнів. 1957 року «Твердосплав» переводять із Харкова до Києва. 6 липня 1961 року виходить Постанова Ради Міністрів СРСР про організацію виробництва штучних алмазів та інших надтвердих матеріалів і створення в Києві Українського науково-дослідного інституту синтетичних надтвердих матеріалів і інструментів зі спеціальним конструкторським бюро й Дослідним заводом. Директором інституту призначають Валентина Бакуля.

Ефективність роботи алмазного інструменту була дуже високою: наприклад, у 1975 році 1 крб. витрат на створення інструмента приносив 5,2 крб. прибутку під час його роботи. Не дивно, що Валентин Бакуль став Героєм Соціалістичної праці, а заснований ним інститут сьогодні носить його ім'я.